על הפגישות החשאיות של צמרת מפא"י

לשעבר פלוס ותיקי אחדות העבודה

גולדה מאיימת

להישאר!

„כשאת אומרת לא — למה את מתכוונת?
למה את מתחננת, כשאת אומרת לא?"

כך נפתח פזמון ידוע של דן אלמגור, שבוצע בשעתו על־ידי להקת התרנגולים. מזה מיספר שבועות שרים כל אנשי צמרת העבודה את אותן המילים עצמן, אם לא באותה מנגינה, לראש־הממשלה גולדה מאיר.

במקור מתכוון הפזמון כמובן לנערה הדוחה את חיזורי מאהבה. אבל מסתבר שאשה נשארת אשה, אפילו אם היא ראש־ממשלה ובת 74. גם אז, כשהיא אומרת לא, קשה לרדת לסוף דעתה ולנחש בדיוק מה מסתתר מאחורי הלא שלה.

מזה מיספר חודשים שגולדה מאיר מצהירה בפומבי, בפגישות עם חבריה ובראיונות שהיא מעניקה בשפע לעיתונות הזרה, כי מנוי וגמור עימה שלא לכהן קדנציה נוספת כראש־ממשלה. היא עשתה זאת מיספר כה רב של פעמים ובצורה כה החלטית וחד־משמעית, שיהיה לה קשה להתכחש לכך כאשר יסתבר כי היא חוזרת בה ומוכנה לקבל על עצמה את „שליחות המיפלגה."

אולם למרות כל הסימנים והעדויות כי גולדה אומנם מתכוונת לפרוש, הרי דווקא חבריה בצמרת העבודה הם המקבלים את דבריה בספקנות הגדולה ביותר. הם חושדים בה שלא לחינם היא מצהירה על כוונתה לפרוש וכי מאחורי הצהרותיה אלה מסתתרות כוונות שונות ומשונות.

„היא רוצה לראות מה נעשה בעקבות כוונתה לפרוש כדי להספיק להעניש אותנו על כך," אמר אחד מראשי עסקני העבודה.

„רק זה חסר לי," התבטא לא מכבר שר־האוצר פנחס ספיר, „שגולדה תחשוב שאני מועמד לרשת אותה."

„אם היא תישמע שמתכוונים להציע את אבא אבן לתפקיד ראש־הממשלה, היא לא תעזוב את הכיסא אפילו ליום אחד," אמרו אנשי מישרד־החוץ.

כי חבריה של גולדה, למרות שכלפי חוץ הם מלאים שבחים למנהיגותה, למדו להכיר כי מאחורי פני היידישע מאמע שלה, מסתתרת אשה כעסנית, שתלטנית שאינה סובלת ביקורת ואינה סולחת לאלה החולקים על דעתה.

כתוצאה מכך אין אף אחד מחברי הממשלה מוכן לקחת על עצמו את הסיכון להרגיז את גולדה בעניין כלשהו, מתוך ידיעה שהיא נוקמת ונוטרת איבה. זו הסיבה שאיש משרי הממשלה לא העז להתנגד למינוי שכפתה גולדה מאיר על כל הממשלה, כאשר החליטה שיועצה שמחה („שמחת זקנתו") דיניץ, יהיה שגריר בוושינגטון.

נוצר מצב בו מתייחסים שרי העבודה אל גולדה כאל שליטה מאקיאבלית, שאין ברה כתוכה, החורשת מזימות ושריך לחפש שבעה פירושים לכל מה שהיא אומרת. על אחת כמה וכמה אין לסמוך על הלא שלה, כשהיא טוענת שתסרב להמשיך ולכהן קדנציה נוספת כראש־ממשלה.

פחד מעימות פרסונלי

מקור דברים זה הוא שהוביל לקראת הפגישה הסודית של צמרת העבודה בדירתו התל־אביבית של סגן ראש־הממשלה יגאל אלון, לפני כחודש ימים.

היו שתי סיבות להתכנסות זו.

האחת: הרגשתם של רוב אנשי הצמרת, כי הלא של גולדה אינו סופי וכי היא משמיעה אותו רק כדי שיאנסו אותה להישאר בתפקיד ראש־הממשלה. לפי תיאוריה זו רוצה גולדה שכל שרי המיפלגה ומנהיגיה יתחננו בפניה שתישאר. בצורה זו תהיה שליטתה להבא אבסולוטית. איש לא יעז לערער על החלטותיה ועל מנהיגותה, שכן תמיד היא תוכל להטיח בפנינו: „אתה הכרחת אותי להישאר!"

הסיבה השנייה היא כמובן הדאגה מפני מילחמת הירושה שתפרוץ במיפלגה אם באמת תפרוש גולדה. אף מיפלגה אינה יכולה להרשות לעצמה את הלוקסוס ללכת לבחירות ללא מנהיג המוסכם על כל חלקי המיפלגה. הישארות של גולדה בתפקיד ראש־הממשלה תמנע את העימותים הפירסונליים מתוכם חוששת כל הנהגת המיפלגה.

כתוצאה מכך זומנה אותה פגישה מצומצמת בדירת הגג של יגאל אלון ברחוב רדינג ברמת־אביב, במרחק של מאות מטרים ספורים בלבד ממשכנה התל־אביבי של גולדה. דירה זו של אלון שייכת בעצם לקיבוץ גינוסר, והיא משמשת את יגאל בעיקר בסופי השבוע בהם הוא שוהה בתל־אביב.

המשתתפים בפגישה היו ברובם אנשי הגוש המפא"י. משרי הממשלה נוכחו בפגישה מלבד גולדה ואלון, שר־האוצר פנחס ספיר ושר־המישפטים יעקוב שמשון שפירא. כן היו בפגישה ראש עיריית תל־אביב יהושע רבינוביץ', אריה („ליובה") אליאב, מזכ"ל העבודה אהרון ידלין ומיספר עסקנים מדרג ב', הפעילים בעיקר מאחורי הקלעים, כמו דוד קלדרון.

לכאורה נועדה הפגישה לדון בנושא אם יש להקדים את הבחירות לכנסת השמינית או לקיימן במועדן. אולם עצם בחירת הנושא העידה כי מדובר בעתידה של גולדה. כי אם תתמוך גולדה בהקדמת הבחירות, אות הוא שהיא תסכים לעמוד בראש רשימת המערך ומכאן שהיא תיעתר לכהן קדנציה נוספת כראש־ממשלה.

אבל גולדה התנגדה בתוקף להקדמת הבחירות. היא חזרה על כל הנימוקים המחייבים אותה לדעתה לפרוש מתפקידה בתום מועד כהונתה הנוכחי.

בנקודה זו העלו חלק מהנוכחים את השגותיהם. הדיעה הכללית, כפי שחזרו עליה נאמניה של גולדה האחד אחרי השני, היתה שהיא חייבת להמשיך לכהן כראש־הממשלה הן לטובת המדינה והן לטובת המיפלגה.

אחד הנימוקים הבולטים ביותר שהושמעו גבל כמעט בבדיחה. היה זה הנימוק כי נשיא ארצות־הברית ריצ'ארד ניכסון, רוצה ומעוניין בהמשך כהונתה של גולדה, וכי היחסים הטובים השוררים עתה בין ישראל וארצות־הברית הם במידה רבה תוצאה של היחסים הידידותיים והחיבה המיוחדת שרוחש ניכסון לגולדה.

כמובן שזו טענה מטופשת ביותר. מי שמאמין באמת כי מדיניות ארצות־הברית כלפי ישראל נקבעת על פי אהבתו של ניכסון לגולדה הוא תמים או שוטה. אבל יש בעצם העלאת טענה זו כדי להעיד עד לאיזו מידה של התרפסות והתבטלות הגיעו ראשי העבודה בנסיון לשכנע את גולדה מאיר שלא לפרוש.

מסע התעוררות

הפגישה בדירת־הגג של יגאל אלון הסתיימה כפי שהתחילה. גולדה נשארה איתנה בדעתה לפרוש, ואילו כל חבריה משוכנעים כי זהו רק טכטיס וכי גולדה משחקת איתם את המשחק של „תאנסו אותי."

כדאי לציין כי הפגישה כולה נערכה ביוזמתו של יגאל אלון עצמו, שהיה גם ראש המדברים בנסיון לשכנע את גולדה להמשיך בכהונתה. זוהי עמדה מוזרה למדי לגבי מי שנחשב כאחד היורשים הפוטנציאליים שלה, ושהיה צריך לכאורה להיות מעוניין שגולדה תסתלק מה שיותר מהר כדי להכשיר לו את הדרך לכיסא ראש־הממשלה.

אם התייצב אלון בראש משלחת ההתרפסות בפני גולדה, נבע הדבר רק מסיבה אחת: ליגאל אלון ברור כיום שמבין כל המועמדים לרשת את גולדה בבוא היום סיכוייו הם המועטים ביותר. משום כך מעדיף אלון שגולדה תישאר כראש־ממשלה והוא ימשיך להיות סגנה. מצב זה טוב בעיניו ממצב בו יהיו פנחס ספיר או אבא אבן ראשי הממשלה, דבר שיבהיר כי לגביו התפקיד אבוד לחלוטין.

המצב הנוכחי נשאר מצב של תיקו. המועמדים של מפא"י לרשת את גולדה הם פנחס ספיר ואבא אבן. אלון יכול רק לקוות לאיזה נס שיתרחש ויחזיר אותו למירוץ. משה דיין אורב בפינה וממתין בשקט להזדמנות, כשברור לו שאין טעם בעימות אישי עם ספיר או אבן, הנידון מראש לכישלון.

מה שצפוי עתה הוא מסע התעוררות שילך ויגבר במטרה לשכנע את גולדה שלא לפרוש. אין זה מן הנמנע שייערכו אף הפגנות המוניות „ספונטניות," עליות לרגל לביתה ופטיציות של רבבות, שיתחננו בפני גולדה לא לנטוש את עמה בימי מצוקה.

גולדה, כך מקווים נאמניה, לא תוכל לעמוד בלחץ ובהפגנות האהדה של העם כולו, ותיעתר לכל ההפצרות. צריך רק לאנוס אותה קצת להסכים.

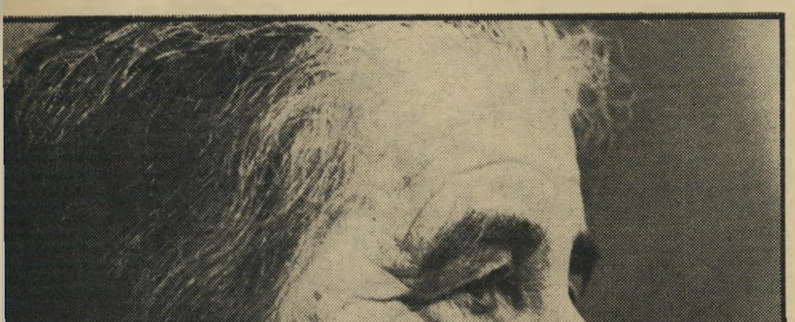

התירוץ: ניכסון רוצה את גולדה